

Nr 492.

Av herr **Hedlund** i Östersund, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 227, med förslag till lag angående ändring av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag), m. m.

Enligt nu gällande lag om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag) åligger det länsstyrelsen att vaka över att barnavårdsverksamheten ändamålsenligt ordnas och handhaves så att de, som äro föremål för barnavårdsnämndens verksamhet, erhålla den omvårdnad lagen föreskriver. Jämtne länsstyrelsen, vilken alltså är tillsynsmyndighet för barnavårdsverksamheten, ankommer det på socialstyrelsen att verka för barnavårdens ändamålsenliga ordnande och främja dess utveckling.

I Kungl. Maj:ts prop. nr 227 angående ändring av vissa delar av barnavårdslagen föreslås, att länsstyrelsen alltjämt skall vara tillsynsmyndighet för allt som rör barnavårdsverksamheten utom i fråga om barnavårdsanstalterna, för vilka socialstyrelsen föreslås skola vara tillsynsmyndighet. Länsstyrelsen skall visserligen — enligt förslaget — vaka över att barnavårdsanstalterna skötas väl, men länsstyrelsen fräntages rätten att återkalla lämnat tillstånd till verksamhetens bedrivande eller meddela förbud mot barns mottagande på anstalten. Denna befogenhet tillägges socialstyrelsen.

Det ligger i öppen dag att den föreslagna uppdelningen på två myndigheter att utöva tillsyn över barnavårdsarbetet icke kan vara ägnad att främja en rationell tillsyn över förevarande verksamhet.

Mot nu gällande lagbestämmelser har icke och kunna ej heller bärande erinringar göras. Länsstyrelsen är bättre än en centralmyndighet skickad att utöva tillsyn över barnavårdsverksamheten, häri även inbegripet barnavårdsanstalterna. Länsstyrelsen är väl förtrogen med de lokala förhållandena inom länet. Den besitter en personkännedom, som är av utomordentligt värde för bedömandet av hithörande frågor, och länsstyrelsen har till sitt förfogande barnavårdskonsulenten, vilken givetvis äger förutsättningar att lämna länsstyrelsen vägledande upplysningar för prövning av uppkomna ärenden.

I samma mån, som tillsynen över kommunal verksamhet förlägges till central myndighet, försvåras samarbetet mellan tillsynsmyndigheten och den kommunala myndigheten. En på 25-årig verksamhet byggd erfarenhet har lärt mig uppskatta värdet av att den kommunala självbestämmningsrätten — även om densamma formellt är upphävd — åtminstone skenbart

hålles vid liv. Detta senare har möjliggjorts i vad det avser samhällets barnavård genom förtroendefullt samarbete mellan länsstyrelsen och de kommunala myndigheterna. Samarbetet upprätthålles genom personliga överläggningar. Uppkomna missförhållanden ha under enkla former tillrättalagts, och omfattande byggnadsplaner ha under samma former lösts på för båda parter tillfredsställande sätt.

Värdet av nyss angivet samarbete är så påtagligt, att mycket starka skäl böra kunna förebäras för att försvåra detta samarbete.

Visserligen är det nu fråga om att lägga endast ett litet avsnitt av barnavårdsverksamheten under socialstyrelsens tillsyn, men tendensen i propositionen går även i andra avseenden i den centrala tillsynens tecken, vilket även ur andra än här berörda synpunkter är att beklaga.

För vår demokratiska förvaltning — såväl primärkommunernas som landstingens — verka strävandena att centralisera kontrollen över kommunal verksamhet mycket främmande. Anordningen hör hemma i stater, vilkas ideologi är motsatsen till den demokratiska statens.

Länsstyrelsen är den myndighet som vuxit samman med kommunal självstyrelse och demokratiskt handlande. Varje ansats att nedbryta denna ordning rubbar den kommunala självverksamheten och blir till förfång för barnavården och övrig under statlig kontroll lagd social verksamhet.

Enligt gällande barnavårdslag skall länsstyrelsen godkänna plan för upprättande av barnhem. I den kungl. propositionen föreslås, att dylik plan skall underställas Konungen eller, där Konungen så bestämmer, socialstyrelsen.

För varje landstingsområde skall genom landstingets försorg upprättas plan för barnhemsvården. Det åligger landstinget att tillgodose behovet av anstaltplatser inom landstingsområdet. Vill landsting eller kommun upprätta barnhem skall — enligt propositionen — planen härför godkännas på sätt som nyss angivits.

För granskning av dylika byggnadsplaner erfordras i alldeles särskild grad lokalkännedom, och ingen central myndighet besitter denna i så hög grad som länsstyrelsen. Vid central granskning av dessa byggnadsplaner löper man risk att byggnadsfrågorna komma att bedömas standardmässigt. Åt denna uppfattning har även socialvårdskommittén givit uttryck i diskussionen om staten som huvudman för barnavårdsanstalterna. Kommittén yttrar:

»Statsalternativet skulle komma att kännetecknas av en utpräglad maktkoncentration med därav betingade tyngande förvaltningsformer. Ett centralt ämbetsverk — socialstyrelsen — skulle komma att i sista hand hava ansvaret för barnhemsverksamhetens utveckling inom landets olika delar. Vid avgörandet av nybyggnadsbehovet och sättet för dettas tillgodoseende kan emellertid en alltför långt gående centralisering vara till hinders. Det-

samma gäller själva förvaltningen, särskilt om man betänker att man på här ifrågavarande område har att röra sig med flera hundra hem av skiftande karaktär och storlek. För den löpande förvaltningen, icke minst den ekonomiska, måste utfärdas generella föreskrifter och anordnas en kontroll, som näppeligen kunde undgå att verka tyngande. Den centraliseringstanke, som ligger bakom statsalternativet, skulle i praktiken lätt kunna betyda att barnhemsverksamheten standardiserades. Härigenom skulle bl. a. uppkomma svårlösta personalfrågor. Man skulle också kunna gå miste om de lokala initiativ, vilka hittills betytt så mycket för den slutna barnavårdens utveckling.»

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att § 21 i barnavårdslagen behålles oförändrad och alltså erhåller följande lydelse: »Jämte det övervakande av samhällets barnavård, som enligt 20 § åligger länsstyrelserna, ankommer det på socialstyrelsen att med biträde av statens inspektör för fattigvård och barnavård verka för barnavårdens ändamålsenliga ordnande och främja dess utveckling. I fråga om socialstyrelsens och inspektörens verksamhet i nämnda hänseende meddelar Konungen närmare föreskrifter.

Angående tillsyn över verksamheten vid de i 5 kap. omnämnda skyddshem förordnar Konungen.» samt

att §§ 40 och 41 i sagda lag så avfattas att länsstyrelsen blir den myndighet som skall godkänna plan för barnavårdsanstalt.

Stockholm den 17 mars 1945.

Verner Hedlund,
Östersund.
